

การจัดการความรู้เรื่อง “บันได 10 ขั้น ในการส่งเสริมและป้องกันการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด” กลุ่มงานกุมารเวชกรรม รพ.ตร.

จากหลักฐานเชิงประจักษ์ พบว่า การปฏิบัติการทางคลินิกที่ต่างกัน มีผลต่อความปลอดภัยของทารก และอุบัติการณ์ของการเกิดการเจ็บป่วยในทารกต่างกัน การเจ็บป่วยในทารกแรกเกิดที่สำคัญที่มีผลต่อระยะเวลาของการอยู่โรงพยาบาล ค่าใช้จ่าย และอัตราการรอดชีวิต การส่งเสริมการป้อนนมป้องกันและป้องกันปัจจัยเสี่ยงย่อมทำให้ทารกมีความปลอดภัย การเจ็บป่วยที่สำคัญมีดังนี้ ลำไส้เน่าเฉพาะที่ (NEC) การติดเชื้อที่เกิดขึ้นตั้งแต่อายุหลังเกิด 7 วัน จนถึงอายุ 3 เดือน เป็นต้น ซึ่งการเจ็บป่วยเหล่านี้สามารถป้องกันได้โดย การได้รับนมแม่ การเพิ่มนมช้ำอย่างระมัดระวัง การหยุดสารอาหารทางหลอดเลือดให้เร็วที่สุด การให้แม่มีส่วนร่วมดูแลลูกจะเห็นได้ว่า การเจ็บป่วยที่พบบ่อยในทารกแรกเกิดสัมพันธ์กับการให้นม และการให้สารอาหารทางหลอดเลือด การให้นมแม่แก่ทารกที่เจ็บป่วยและทารกก่อนกำหนดไม่ใช่การปฏิบัติที่เป็นกิจวัตร และไม่มีสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ แต่ความจริงการให้นมแม่แก่ทารกที่เจ็บป่วยเป็นศิลปะที่มีรายละเอียดที่ต้องศึกษา การให้นมอย่างถูกวิธีจะช่วยป้องกันการเจ็บป่วย ความล้มเหลวของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การทิ้งลูก ลดค่าใช้จ่ายของการรักษาระยะเวลาของการอยู่ในโรงพยาบาลและลดอัตราการตาย ด้วยความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มงานกุมารเวชกรรมจึงได้จัดกิจกรรมการจัดการความรู้ (KM) โดยการนำบันได 10 ขั้น ในการส่งเสริมและป้องกันการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด มาจัดการความรู้ให้กับบุคลากร แพทย์และพยาบาลที่ให้การดูแล มารดา และทารกแรกเกิด ในประเด็นการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยมีการจัดอบรมประชุมวิชาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสริมสร้างทักษะ เพื่อค้นหาแนวทางการปฏิบัติที่ดี ตลอดจนนำความรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลสัมฤทธิ์ของอัตราการรอดชีวิต ส่งเสริมการป้อนนมป้องกันและป้องกันปัจจัยเสี่ยงในทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด

ตัวชี้วัด

1. อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทารกคลอดก่อนกำหนดน้ำหนักแรกเกิด ≤ 2000 กรัม
 $\geq$ ร้อยละ 30

2. อัตราการเกิด NEC $\geq$ Stage 2 ในทารกน้ำหนัก $\leq$ 2000 กรัม $<1\%$

วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้

- 1.1 ประชุม แพทย์และพยาบาลผู้ให้การดูแลทารกแรกเกิดคลอดก่อนกำหนด เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไข
- 1.2 จัดอบรมวิชาการ การส่งเสริมการให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกคลอดก่อนกำหนด และทบทวนความรู้จากหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อนำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดีและสะดวกที่สุด
- 1.3 ประชุมปรึกษาหารือระหว่างกุมารแพทย์ สูติแพทย์ พยาบาลที่ดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดและพยาบาลสูติกรรมหลังคลอด เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและได้ข้อสรุปแนวทางการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้

- 2.1 มอบหมายให้พยาบาลสูติกรรมหลังคลอด ให้ความรู้กับมารดาและเตรียมเต้านมมารดา การบีบเก็บน้ำนมมารดาเพื่อนำมาให้ทารกเร็วที่สุด ภายใน 24 ชั่วโมงหลังคลอด
- 2.2 มอบหมายให้พยาบาลคลินิกนมแม่เข้าช่วยแก้ไขและบีบเก็บน้ำนมมารดาที่มีปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- 2.3 มอบหมายให้พยาบาลหออภิบาลทารกแรกเกิดที่ป่วยและคลอดก่อนกำหนด ดูแลให้มารดาและทารกได้สร้างสายสัมพันธ์มารดาและทารกโดยการนำทารก Skin to Skin Contact กับอกของมารดา และบีบเก็บน้ำนมมารดาไว้ให้ทารก เมื่อทารกพร้อมที่จะดูดนมจากเต้านมมารดาได้ให้สอนและช่วยให้มารดานำทารกเข้าเต้าดูดนมแม่ได้ถูกต้อง
- 2.4 ส่งต่อหน่วยเยี่ยมบ้านในการติดตามเยี่ยมทารกคลอดก่อนกำหนดที่จำหน่ายออกจากโรงพยาบาล

ขั้นตอนที่ 3 การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

3.1 รวบรวมความรู้ที่ได้จากการดำเนินการในครั้งนี้นำมากำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน

3.2 ประชุมปรึกษาวิเคราะห์ผลที่ได้จากการปฏิบัติ ปัญหาในการปฏิบัติ หาแนวทางแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 การประมวลถ่วงกรองความรู้

4.1 ให้ผู้ปฏิบัติงานประเมินผลการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด เพื่อทราบประเด็นปัญหาเชิงลึก

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาจัดปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นที่ 5 การเข้าถึงความรู้

5.1 นำองค์ความรู้ที่ได้มาเรียบเรียงจัดทำเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

5.2 เผยแพร่องค์ความรู้ในการประชุมวิชาการ ของโรงพยาบาลตำรวจ

ขั้นที่ 6 การแบ่งปันเรียนรู้

6.1 นำองค์ความรู้ที่ได้เข้าประชุมปรึกษาในคณะทำงาน PCT ของกลุ่มงานกุมารเวชกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขพัฒนาแนวทางการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้

7.1 นำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด

7.2 ติดตามผลอัตราตัวชี้วัดตามที่กำหนด

ผลของการดำเนินโครงการ

1. อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทารกคลอดก่อนกำหนดน้ำหนักแรกเกิด ≤ 2000 กรัม ในปี 2558 = ร้อยละ 46.56 (อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ฯ ปี 2556 = ร้อยละ 32.07, ปี 2557 = ร้อยละ 43.47)
2. อัตราการเกิด NEC $\geq$ Stage 2 ในทารกน้ำหนัก ≤ 2000 กรัม ในปี 2558 = 0% (อัตราการเกิด NEC $\geq$ Stage 2 ในทารกน้ำหนัก ≤ 2000 กรัม ในปี 2556 = ร้อยละ 1.59 ปี 2557 = ร้อยละ 1.26)

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

1. มีแนวทางการปฏิบัติการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ส่งผลให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทารกคลอดก่อนกำหนดมีแนวโน้มสูงขึ้น
3. ไม่มีอุบัติการณ์การเกิด NEC $\geq$ Stage 2 ในทารกน้ำหนัก $\leq$ 2000 กรัม ในปี 2558

แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) : กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)

ชื่อองค์ความรู้ : บันได 10 ขั้น ในการส่งเสริมและป้องกันการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด

ความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ : การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

เป้าหมาย KM (Desired State): การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกที่ป่วยและคลอดก่อนกำหนด

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กลุ่มงานกุมารเวชกรรม

ผู้รับผิดชอบโครงการ : กุมารแพทย์ และ พยาบาลคลินิกนมแม่

ลำดับ	กิจกรรม	วิธีการสู่ความสำเร็จ	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	เครื่องมือ/ อุปกรณ์	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
1	การบ่งชี้ ความรู้	-มอบหมายคณะทำงานประชุม ระดม ความคิดเห็น เพื่อพิจารณาองค์ความรู้ และแนวทางวิธีการในการพัฒนา ความรู้สำคัญ -หลักฐานเชิงประจักษ์จากงานวิจัยการ ให้นมมารดาในทารกป่วยและคลอดก่อน กำหนด - แนวทางการเขียนแผนการจัดการ ความรู้	1 วัน	มีคณะทำงาน มีแนวทางการ ปฏิบัติแนวทาง ปฏิบัติแนวทาง เดียวกัน ได้กรอบความรู้ ในการเขียน แผนการจัดการ ความรู้	กำหนด แนวทาง การปฏิบัติ ได้ ครบถ้วน	ประชุมปรึกษา	-	กุมารแพทย์ พยาบาล คลินิกนมแม่ พยาบาลหอ ไอซียูกุมาร พยาบาลสูติ กรรมหลัง คลอด	แล้ว เสร็จ

ลำดับ	กิจกรรม	วิธีการสู่ความสำเร็จ	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	เครื่องมือ/ อุปกรณ์	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
2	การสร้าง และ แสวงหา ความรู้	1.แสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ 1.1 Explicit Knowledge แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ บันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ ขององค์การอนามัยโลก และแนวคิดพัฒนา บันได 10ขั้นสู่ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนม แม่ สำหรับทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด โดย แนวคิดของ Professor Dr. Diane L. Spatzc. และ ศึกษา จาก ตำรา เอกสาร 1.2 Tacit Knowledge การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสกัดความรู้ จากตัวบุคคล -มีการจัดกลุ่มเสวนานมแม่ โดย กุมารแพทย์ สุติ แพทย์ พยาบาลคลินิกนมแม่ พยาบาลทารกแรก เกิด และมารดาหลังคลอด -มีการจัดประชุมวิชาการ ให้ความรู้บุคลากรในเรื่อง เรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยแพทย์ หญิงสุธีรา เอื้อมานะกิจ -ถ่ายทอดความรู้เรื่องทารกคลอดก่อนกำหนดกับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในทารกคลอดก่อนกำหนด โดย นพ. ณพล จิตรศรีศักดิ์ดา	3 เดือน	รวบรวมความรู้ ครบถ้วนตาม กรอบความรู้ที่ กำหนด	องค์ความรู้ ครบถ้วน สามารถ นำไปใช้ได้	ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต เสวนากลุ่ม ประชุม ปรึกษาหารือ ประชุม ปฏิบัติการ	-	คณะกรรมการ การจัดการ ความรู้สายงาน การพยาบาล กุมารเวชกรรม	แล้วเสร็จ

ลำดับ	กิจกรรม	วิธีการสู่ความสำเร็จ	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	เครื่องมือ/ อุปกรณ์	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
3	การจัดการ ความรู้ให้ เป็นระบบ	1.รวบรวมความรู้ที่ได้จากการดำเนินการในครั้งนี้นำมากำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางการปฏิบัติที่เป็นระบบ 2.ประชุมปรึกษาวิเคราะห์ผลที่ได้จากการปฏิบัติปัญหาในการปฏิบัติ หาแนวทางแก้ไข	1 เดือน	มีการปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน	เกิดระบบการปฏิบัติงาน	-	-	คณะกรรมการการจัดการความรู้สายงานการพยาบาล กุมารเวชกรรม	แล้วเสร็จ
4	การ ประมวล และ กลั่นกรอง ความรู้	ให้ผู้ปฏิบัติงานประเมินผลการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด เพื่อทราบประเด็นปัญหาเชิงลึกนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาจัดปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	1 เดือน	รูปแบบแนวทางการปฏิบัติงานที่ได้รับการปรับปรุง	แนวทางการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น	-	-	คณะกรรมการการจัดการความรู้สายงานการพยาบาล กุมารเวชกรรม	แล้วเสร็จ
5	การเข้าถึง ความรู้	เผยแพร่องค์ความรู้ในการประชุมวิชาการ ของโรงพยาบาลตำรวจ ให้ความรู้กับพยาบาลที่ปฏิบัติงานสายงานกุมารเวชกรรมและสูติกรรม ให้ความรู้กับมารดาหลังคลอดและญาติ	ตลอด ระยะเวลาใน การปฏิบัติ ตามแนวทาง	จำนวนของ ผู้ปฏิบัติงาน มารดาหลัง คลอดที่ได้รับ ความรู้	ร้อยละ 100	โปสเตอร์ บันได 10ขั้น ในการส่งเสริม และป้องกัน การเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ใน ทารกป่วยและ คลอดก่อน กำหนด	-	คณะกรรมการการจัดการความรู้สายงานการพยาบาล กุมารเวชกรรม พยาบาล ผู้ปฏิบัติงานที่ สูติกรรมหลัง คลอด พยาบาล กุมารฯ คลินิกนมแม่	แล้วเสร็จ

[illegible]

กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)

บันได **10** ขั้น ในการส่งเสริมและป้องกันการเลี้ยงลูก
ด้วยนมแม่ในทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด

การบ่งชี้ความรู้

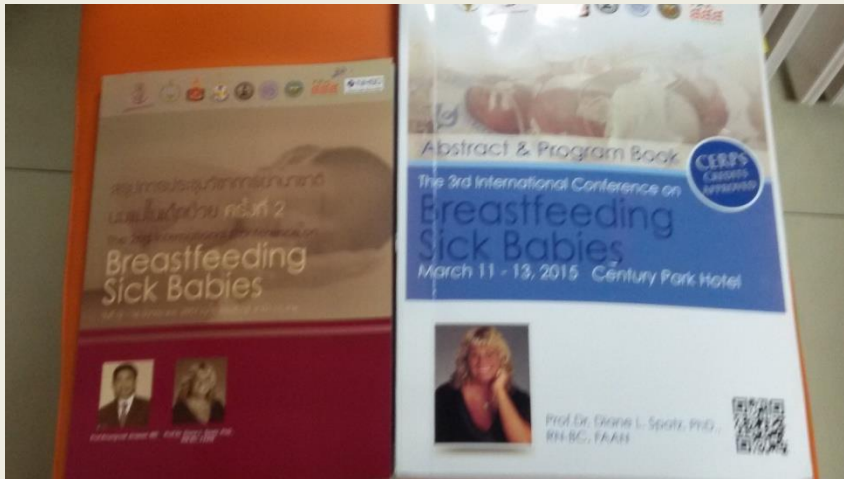
วิธีการสู่ความสำเร็จ

- มอบหมายคณะทำงานประชุม ระดมความคิดเห็น เพื่อพิจารณาองค์ความรู้ และแนวทางวิธีการในการพัฒนาความรู้สำคัญ

การบ่งชี้ความรู้

- หลักฐานเชิงประจักษ์จากงานวิจัยการให้นมมารดาในทารกป่วย และคลอดก่อนกำหนด

การสร้างและแสวงหาความรู้

แสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

Explicit Knowledge

แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วย นมแม่ บันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ขององค์การอนามัยโลก และแนวคิดพัฒนาบันได 10ขั้นสู่ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สำหรับทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนด โดยแนวคิดของ Professor Dr. Diane L. Spatzc. และ ศึกษา จาก ตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ

การสร้างและแสวงหาความรู้

Tacit Knowledge

การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสกัดความรู้จากตัวบุคคล

-การจัดกลุ่มเสวนานมแม่

การจัดกลุ่มเสวนาหมแม่

อบรมความรู้แก่เจ้าหน้าที่

การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ

1 รวบรวมความรู้ที่ได้จากการดำเนินการในครั้งนี้นำมากำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางการปฏิบัติที่เป็นระบบ

2. ประชุมปรึกษาวิเคราะห์ผลที่ได้จากการปฏิบัติ ปัญหาในการปฏิบัติ หาแนวทางแก้ไข

Breast feeding sick babies

Step 1 : Informed decision

Educate all pregnant woman about
benefit of human milk

@ Postpartum

@ ANC

Teaching guide and material

Step 2 : Establishment & maintenance of milk supply

Step 3 : Breast milk management

Learn how to keep milk properly

Human milk should be labeled and kept in refrigerator or cooler

Step 4 : Oral care and feeding human milk

Colostrum as oral immune therapy for sick babies

Step 5 : Skin to skin (Kangaroo)

Improve in gas exchange
and heart rate
Control body temperature
Decrease pain and stress

Step 6 : Non nutritive sucking

Baby can learn how to suck from the breast

Step 7 : Transition to breast

Encourage mom to breastfeed in proper posture

Step 8 : Measuring milk transfer

Estimate that the baby get adequate milk or not

Step 9 : Preparation for discharge

Step 10 : Appropriate follow up

@ High risk clinic

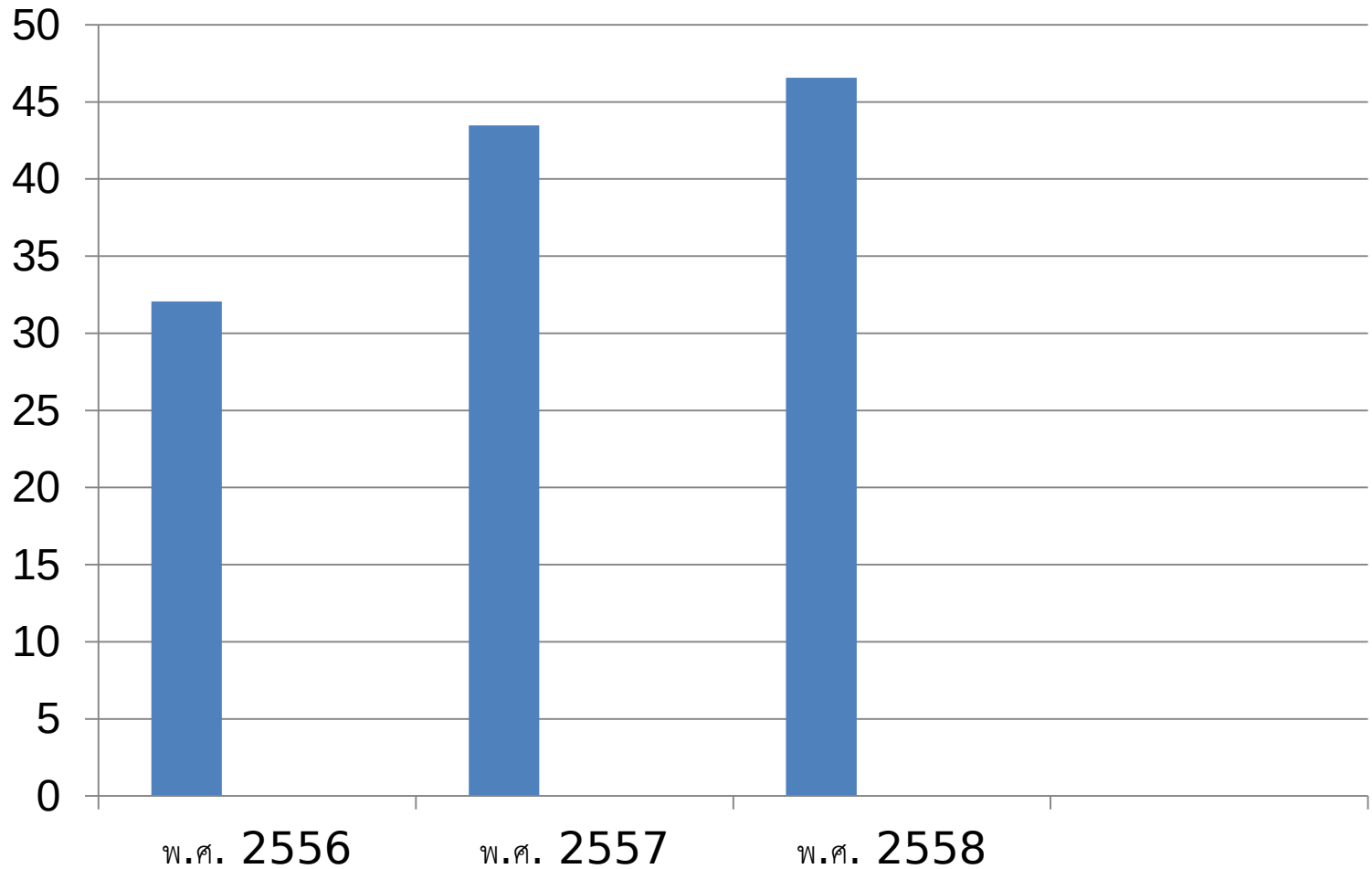

@ Lactation clinic

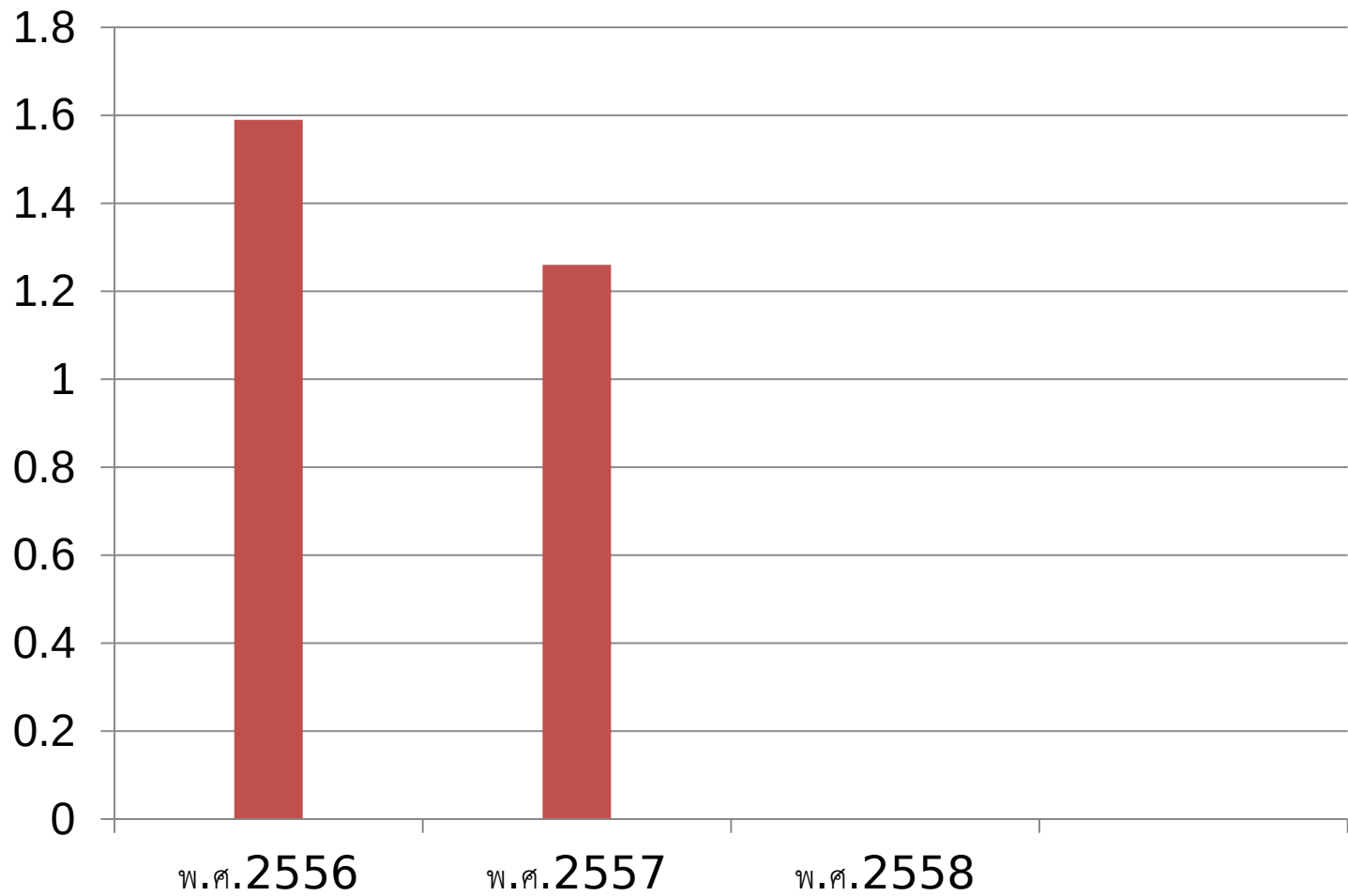
Home visit

อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทารกคลอดก่อนกำหนด
น้ำหนักแรกเกิด $\leq 2,000$ กรัม เมื่ออายุ 6 เดือน

อัตราการเกิด NEC $\geq$ Stage2

ในทารกน้ำหนัก $\leq$ 2,000 กรัม

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

1. มีแนวทางการปฏิบัติการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทารกป่วยและคลอดก่อนกำหนดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ส่งผลให้อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของทารกคลอดก่อนกำหนดมีแนวโน้มสูงขึ้น
3. ไม่มีอุบัติการณ์การเกิด **NEC $\geq$ Stage 2** ในทารกน้ำหนัก **≤ 2000 กรัม ในปี 2558**

ขอบคุณค่ะ

